

Rudolf
Sloboda
Rubato

Rubato

R U D

S L O

OLF

BO DA

sloart

Text © Rudolf Sloboda – dedičia

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,

Bratislava 2015

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-0981-2

Prológ

Niekedy zacítim, že kdesi v najväčšej hĺbke duše je ešte iná žena ako ja, akási druhá Uršuľa, priamo moje božské ja.

Zastavím sa - musím celkom zdrevenieť - vzdychnem si obyčajnými slovami, napríklad bože môj, a tu naraz na chvíľu zacítim, ozaj len na chvíľu, že ma ktosi tam vo mne počul. Odpoveď tej druhej je nezabudnuteľná, hoci sa nedá opísať.

Je to síce pozdrav z celkom malého neviditeľného sveta, stisnutého v mojej hlave, v mojom ja, ale je taký silný ako pohľad na rozľahlú krajinu, na nejaký americký kaňon, kde sa na dne leskne rieka, a nad kaňonom všade hory a za horami ďalšie hory, až sú celkom modré, a napokon obraz sa ešte nekončí, za ním je more a tušíme, že za tým morom môžeme ísť zase ďalej.

Na taký kaňon som sa pozerala v kalendári. Poslala mi ho sestra z Ameriky. Takú krásnu krajinu si mali pôvodní obyvatelia brániť pred novými, mali by dodnes plno miesta. A veď majú aj tak. Okrem toho, kto sú to pôvodní obyvatelia? Vždy nejaké obyvateľstvo po čase vytlačí iné.

Mať také územie len pre seba!

Až sa hanbím pomyslieť na to. Čo by nebol človek ochotný za taký kaňon urobiť. Vidím, že aj plno zla. Za taký kaňon, keby bol môj, by som sa vedela biť a mala by som stále strach, že mi ho niekto obsadí. Moje vlastníctvo by však musel niekto uznať, a teda ja by som nejako ťažila z toho uznania. Samotný kaňon by mi tak isto nebol na nič, ako

na nič neslúži hocikomu – jednému človeku, naopak, je iba pekným krajom, krajinou, ktorú môže každý obdivovať.

Ten krásny kaňon, tie hory, a v diaľke, celkom na obzore more... čo ešte môže byť krajšie. Pravda, opakujem, nebola to krásna fotografia, krásna bola moja myšlienka, snenie. Už dlho sa hrabem vo svojej duši, stále premieňujem city, miešam, stále chcem nájsť niečo v sebe, čo by mi prinieslo akúsi správu, akoby od večného sudcu, že už som konečne nevinná, oslobodená od trestu za svoj hrozný čin, za vraždu prvého manžela Jana Hodžu. Nijaké náboženstvo, ako sa nazdávam, mi takúto záruku nemôže dať. A práve Katka ma trochu potešila, keď mi žartom raz napísala, že v Amerike, ak niekto nie je spokojný s nejakou cirkvou alebo s jej praktikami, založí si vlastnú cirkev.

Už ani mne nezostáva iné ako založiť si svoje súkromné náboženstvo, ktorému budem veriť iba ja, a budem si aj pápežom, aj veriacim, všetko presuniem do seba.

Lenže ešte neviem, prečo ma krajina, tie hory, tá diaľka, tak zaujali, prečo mi nedajú pokoja. Veď nikam nechcem cestovať. Najmenej túžim, aby som navštívila sestru za morom. Bojím sa cesty lietadlom. Ale hlavne sa bojím, čo bezo mňa bude doma, sám, Mišo, môj manžel; veď mi bude hrozne závidieť.

Pred ním o svojich vzdušných zámkoch nehovorím. Ešte by bol roztrpčený. Či mi on ako človek a priateľ nestačí, keď potrebujem ešte aj nejakého neviditeľného, špeciálne svojho boha, či sa na Miša hádam nemôžem vo všetkom spoľahnúť? Čo mi pri ňom chýba? Veď on, Mišo, mi už dávno všetko odpustil. Ak mi to nestačí, aj v takom prípade Miša urážam. Je to odo mňa akási pýcha, ak chcem viac ako iní ľudia, ako iní, čo zhrešili. Iní sa

uspokojili aj s tým, že si ovsedeli basu a prijalo ich okolie, rodina, obec. Aj ja si to cením... ale ešte by som chcela aj toho neviditeľného... tú najhlbšiu Uršulu, ktorú začujem vzácne vo chvíľach celkom náhodných.

Niekedy sa mi vidí, že to pravé manželstvo bolo prvé, s Janom Hodžom. Pri všetkom šťastí, ktoré prežívam v terajšom manželstve, mám stále nutkavú neistotu, že žijem mimo ozajstného života, že si ani ten zlatý prsteň na ruke nezaslúžim. Stále si neviem na terajšie manželstvo konečne zvyknúť a brať ho ako svoj údel a zmysel života. Nechcem z neho uniknúť, naopak, ani si neviem predstaviť krajšieho muža, ako je Mišo Pátek. Často mnou prejde až krčovitá chuť stisnúť ho v objatí, milovať, zvlášť keď nie je pri mne, keď som oddýchnutá a myslím si, že by tu teraz mal byť. Sme síce stále spolu, nechodí nikam, nemá nijaké záľuby. Ale stačí, aby v nedeľu išiel na futbal, stačí, aby som si predstavila, že ho napríklad zrazí kdesi auto - a ja mám obed hotový a tanierne na stole - a vtedy sa mi vynorí pre očami strašný výjav, na ktorý nemôžem zabudnúť, ako som udrela svojho prvého muža Jana Hodžu po čele hasákom a zabila na mieste. Ani zaplakať nemôžem. Vtedy by som veľmi potrebovala, aby bol Pátek pri mne, vtedy preklínam jeho futbal.

Málokedy sa vráti v takejto chvíli, ba nikdy. Prejde mi záchvat žiaľu a lásky a pokorne sa sama pustím do jedla, takže keď Pátek konečne príde z futbalu, robím mu čašníčku a chválim sa, ako som rafinovane pripravovala jedlo. On má predstavu, že také jedlo sa robí sedem hodín, hoci som to mala hotové za hodinu aj pol. A tým horšie pre mňa, potom som mala čas na utrpenie.

Môj vnútorný Boh, to moje meno v hĺbke duše, je síce pre Miša nedostupné, ale nie je tajomstvom. Viac rás

som mu o tom hovorila, ale on nič podobné nezažil. Boh a bohovia ho nikdy nezaujímalí.

On ich nepotrebuje. Je čistý. Jeho nemorí obľudná spomienka. Spomienka je aj hnusná, odporná, ale aj dôležitá, lebo ma núti hľadať cestu k istote. Ak teda hľadám cestu k istote, musím v nejakú istotu aj veriť. A možno sa teda všetko raz dobre skončí.

Bála som sa číslice štyridsať, teda 40, myslela som si, že keď žena dosiahne takýto vek, tú štyridsiatku, čosi na nej očernie; tá číslica mi odjakživa pripomínala niečo čierne, priamo čiernu farbu. Keď som mala desať rokov, predstavovala som si dvadsaťročnú ženu, a to sa mi spájalo s belasou farbou, s vetrom, oblakmi. Tridsaťročná... také narodeniny som prežila vo väzení. Ale predtým som si predstavovala tridsaťročnú ženu ako ženu s mastnou pleťou, už nie celkom chudú, ale ani nie nejako vysušenú, s dorastenou postavou, ustálenou, so silným hlasom. Dvadsaťročné mi pripadali ešte stále akési tiché ženy. Ešte ich môže kdečo vyplašiť, hoci už bývajú aj vydaté.

A to čierne číslo štyridsať prešlo, mám štyridsaťjeden rokov, a nevšímam si, že by sa na mne niečo zmenilo. Trocha je mi ľúto... rokov... rokov? Čoho je to žene ľúto, veď som nič nestratila. Žijem s mužom v pohode, iní nepoznajú ani to, a ja predsa túžim po niečom inom, akoby hlbšom. Už netúžim po deťoch, hoci ešte stále môžu prísť, nie som proti. Už som sa zmierila, že skončím svoj život bez potomka. Ja totiž o dieťati ani veľa neuvažujem, naozaj nie. Neupínam sa k dieťaťu ako k svojej spásu.

I keď som žena s hroznou minulosťou, cítim sa viac ako iné. A aj za to mám výčitky svedomia. Oni a ony, aj môj manžel, cítia, že sa považujem za niečo viac, a vidia, ako to starostlivo utajujem a utajiť neviem. Cítia to, ale

nevedia, že cítia práve toto, myslia si, že to, čo cítia, je niečo iné; a je to moja pýcha. Veľmi presne to cítia, k tej presnosti patrí aj ich neurčitosť.

Mám o sebe ozaj vysokú mienku, a práve ja, žena s takým krásnym čelom, kedysi aj nohy boli krásne, som musela zabrdnúť do takej kalamity, stanem sa vrahyňou vlastného muža. Ani vo sne by mi nebolo v detstve napadlo, že zabijem svojho muža. Nikto by to nebol o mne povedal.

Príde jar a všetko bude inak.

Prvá kapitola

Jar prišla už vo februári, a veru ani som sa príliš nenadchla, lebo to nie je normálne, aby 7. februára svietilo celý deň slnko a teplomer ukazoval jedenásť stupňov Celzia. Ako som kráčala do obchodu, celkom sa mi zamotala hlava, a keď som pozrela dozadu, za seba, odkiaľ na mňa to slnko svietilo, musela som zažmúriť oči. Domy boli odrazu škaredé. Ulica zaprášená. To teplo patrí k času, keď stromy pučia. Teraz však bolo skoro. Predavačky v obchode boli nervózne. Nervóznejšie ako inokedy. Pracovať v obchode je príjemné v zime, keď vonku mrzne. Ako je vtedy útulne v uličke medzi šatami, látkami a kobercami. Z látok akoby vychádzala živá vôňa, teplo ako zo živého tela. V obchode sú šaty pripravené na odchod do ozajstného sveta. Teraz majú len akúsi detskú, hoci živú vôňu, sú akési neskúsené a všetky akoby na rovnaký spôsob. O čo inakšie sú šaty v šatni v kine. Hoci sú tam zväčša len kabáty, každý je inakší. Je už čísi. Kým v obchode nie je nič, je neutrálny, a teda dobrý, nepoznačený zlou dušou majiteľa. Keď som vošla do potravín, videla som, že prepravky na mlieko sú prázdne, len okolo všade narozlievané. To robia tie vrecúška, ktoré by sa za trest mali menovať sáčky. S nijakým vrecúškom, s tým pekným slovom takisto nie, som nemala toľko ťažkostí ako so sáčkovým mliekom. Niet dňa, kedy by nevznikla nejaká domáca kalamita. A tak teda keď mlieko nemali, išla som pozrieť do obchodu Odevy. Ale aj tam bolo nepríjemne. Ani na ulici nebolo dobre. Vrátila som sa domov a pocítila som, že sa mi chce spať. Ešte som nemala nič pripravené na večeru,

ba ani premyslené, čo budem variť. Aj tak som odkväcla do kresla a zavrela oči. Po minúte som už mala plán, čo budem variť. Čakala som, že mi napadne iná verzia.

Pokiaľ mi príde na um druhá verzia, môžem podriemkavať. Okrem toho aj po konečnom rozhodnutí môžem ešte chvíľu podriemkavať, lebo si podrobne naplánujem každý pohyb pri varení; takže nepôjdem variť nahnevaná. Až keď budem vidieť pred vnútorným zrakom hotové jedlo, až keď vojde do mňa nadšenie, sila, a to z predstavy hotového jedla, potom vstanem. Tomu Česi hovoria: s chutí do toho, púl je hotovo.

A naopak: ako zle sa skončí práca, ktorú robíme bez chuti. Aj keď tú nechut' akokoľvek premáhame, výsledok nie je dobrý. Ani riad sa nedá pekne umyť, keď som nahnevaná. V noci sa zobudím a spomeniem si, ako som niečo robila nahnevaná, a znova mnou prejde triaška a zúrivosť. Potláčam hnev – lepšie povedané – iba ho stláčam, ako sa stláča vzduch v kompresore, keď nie je v činnosti odber. Naraz len zafučí a prebytočný ujde. To robí ten strašný lomoz v bratislavských uliciach, takže sa nikde nedá dlhšie postáť. Kompresory rovnomerne pokrývajú celú plochu mesta, kompresory sú večné. Aké ticho kedysi muselo byť v mestách, keď sa všetko opravovalo bez strojov. Takým opravárom ešte aj vtáci mohli spievať, bolo ich počuť.

S takýmito postrehmi som sa neprebila k druhej verzii večere, naopak, znova som zadriemala, a prišlo na tretiu, že Mišo si musel vyhrabať niečo z chladničky, taký hladný došiel. Pustila som sa do varenia a radila som mužovi, aby sa veľa nenajedol, lebo o chvíľu bude niečo lepšie. Chytila som tĺčik a rázne vyklepala rezne. Mišo si strčil ešte čosi do úst, pobalil papiere a jedlo vrátil do chladničky. Išiel na

dvor. To je jeho najlepšia relaxácia: obíde dom a záhradu. Čas rovná sa desať minút. To ho úplne vymení.

Predpokladám, že city k domu a k záhrade sú jeho najskrytejšie city. O nich hovorí málo, radšej ich neprezrádza, možno, nie som si istá, preto, lebo mňa, ako ženu, ktorá nič nevlastní, nemôže považovať za vhodnú poslucháčku. Neverí, že by som ho mohla pochopiť. V skutočnosti možno ani také city nemá, a naopak, mám ich ja. Obchádza dom možno iba preto, aby skontroloval plot, škridly, komíny. Je síce nahnevaný, keď nájde pohnutú škridlu, ale hneď ju ide opravovať a povie: „Dobre, že som tú škridlu zbadal,“ a myslí tú pohnutú. Je rád, keď objaví chybu. To ho vycvičilo jeho stavbárske zamestnanie. Na stavbe musí človek neustále vidieť budúci poriadok, hotovú stavbu medzi hrozným haraburdím. Laik sa nevie po stavbe ani pohybovať, nieto aby zbadal, ako práca úspešne pokračuje, zvlášť ak ide o nejakú dôkladnú opravu starej budovy. Ani novinári, ak nie sú priamo odborníci v stavebníctve, na druhej návšteve nezbadajú, že na stavbe sa niečo zmenilo k lepšiemu. Pozerajú na veci globálne, to jest miešajú neporiadok, poriadok aj svoje predstavy. Ale stavbár sa musí naučiť vidieť všetky zložky oddelene.

Keď sa Mišo vráti, naje sa a referuje mi o nejakých frapantných udalostiach. Niekedy to býva mestská havária, ktorú som videla aj ja, keď som cestovala z nočnej zmeny. Nechcem Miša prerušovať, ale keď ho nechám podrobne o veci porozprávať a nakoniec sa priznám, že ja som haváriu videla už o pol siedmej ráno, Mišo sa hnevá. Tvrdí, že som ho chcela skúšať, či náhodou neklame.

Poviem, že to mohol vidieť inak. Už je na vojnovej nohe. Už hľadá na mne nejakú chybu. Nerád sa poddáva, nerád súhlasí. Aj ja som taká istá.

Keď cítim, že už sa nerozhnevá, začnem znova, a apelujem na jeho logiku. Zabudne, že keď apelujem, dávam najavo, že som na to prišla skôr. Uzná moje.

Večeriame, je ticho, akoby celé okolité priestory boli zvedavé, čo Mišo povie na jedlo, akoby zatíchlí, aby aj z najjemnejšieho zvuku, vzdychu vyšípili jeho náladu. I dom, a teda celý priestor, vzduch, sú Mišovým majetkom, sú teda jeho sluhami, a teda zvedaví na každý jeho povel.

Mám nutkanie, že sa aj ja pridám k týmto slúžiacim tichým veciam (pravda, patria k nim aj kvety vo váze), a pokúsim sa vycítiť manželovu náladu. Počujem hlas: správne, Uršuľa, tak; to je láska.

Keď sa zotmie a všetko zatíchnu, aj ja vyjdem na dvor a obídem dom a záhradu. Odkedy v dedine zaviedli neónové osvetlenie, noc nie je útulná. Neónové svetlo rozmazáva obrysy, bije akosi čudne do očí, akoby to ani nebolo svetlo. Určite nie je pre oči. O čo krajší je mesiac a jeho svetlo, jeho dokonalé, chladné svetlo, najkrajšie, keď je spln.

Včera okolo deviatej som nebola taká pokojná ako teraz. Chystala som sa na mimoriadnu nočnú zmenu. Už to mám, chvalabohu, za sebou. Pokiaľ to bude len mimoriadne, dá sa to vydržať. Ba je to aj akési príjemné osvieženie, keď človek vidí fabriku v noci. Noc ju maskuje, aj keď je všetko osvetlené. Mnohé tvary sa celkom zmenia. Niečo vyzerá dlhšie. Na inom mieste sa vám zdá menej schodov. Aj ľudia sa zjavia s nejakou vráskou, ktorá vo dne maskuje inú vrásku, a tá zamaskovaná svedčí o nejakej vnútornej chybe, zlobe, niečom neznámom, ktoré nás v tej noci, keď ju odhalíme, vydesí.

Ale noc na našom dvore nie je nepriateľská. Na východnom blízkom obzore sa dnes črtajú pätnásťposchodové

paneláky, nové sídlisko. Keby nevyžarovali svetlo aj do výšky, do hmly nad sebou, ani by ich človek nevnímal. Zatiaľ ani zvuky nesvedčia o prítomnosti obyvateľov. Ešte nie sú zreteľní, zatiaľ akoby ich ani nebolo. V autobuse začujem múdre výroky: iné je päťdesiatpäť, iné štyridsaťpäť. Keď som mal štyridsaťpäť, tak sme to robili každý deň. Isteže to nie je múdrosť v pravom zmysle slova. Ale ako je človek vďačný za takú bezprostrednú ľudovú informáciu! Verí jej viac ako vete z knihy. Keď niekto takú pravdu vysloví, iste nie preto, aby niekoho nahneval. Iste sa musel s takým faktom veku najprv zmieriť. Veta teda nie je múdra svojím obsahom, ale časom a miestom deja. Keby ju vyslovilo desaťročné dieťa, mali by sme pocit absurdity vesmíru. Ak ju vysloví študent medicíny, predpokladáme, že to je jeho učivo... atď.

Čakám, kedy aj manžel začne hovoriť o svojom veku. Akoby si ho ani nevedomoval. Ale musí vedieť, že naše styky sa redukujú, nie sú také časté. Zatiaľ si to možno ani nevšimol, a ani mu to nebudem pripomínať. Keď mu to nepripomeniem ja, kto mu to pripomenie? A napokon, prečo by jeho vek mal niekoho zaujímať okrem mňa.

Pôvodne som chcela povedať niečo iné. Totiž, tí noví obyvatelia majú aj takéto reči – starí dedinčania-domorodci, tí hovoria nahlas, neintímne veci o počasí, prípadne v poslednom čase nadávajú na režim. Preto mi pripadajú akísi tajomnejší, a noví obyvatelia naopak. Témy nových obyvateľov ovplyvňujú iné starosti.

Moje starosti sa väčšmi podobajú starostiam domorodcov – hoci nie som stadiaľto, som z Trnavy, sem, do Novej Vsi, som sa vydala za Miša Pátka, vdovca. O ňom veľa rozmýšľam, ako cítite z mojich rečí, ale iste cítite, že moje myslenie sa krúti dokola, že sa stále vraciam. A to

by nebolo zlé ani nenormálne. Negatívne znamienko to prijíma, až keď také veci začne žena šíriť na verejnosti, zo začiatku skusmo, iba pred priateľkou.

Priateľky nemám ktovieaké. Mnoho sa odo mňa nedozvedia. Mne sa zdajú láska a manželstvo také jednoduché, že ani neviem, ako o tých peripetiách mám klebetiť. Len čo poviem napríklad niečo o Mišovi, ženy zamĺknu. Až neskôr prídem na to, že som neprispela mincou proti mužom, naopak, ja som tou nejakou príhodou o manželovi dala najavo svoje šťastie, ja som ho chválila. Ony predsa hovorili o nepolepšiteľnosti mužského pokolenia, a ja...

Také teplé dni šli za siedmym februárom aj ďalej, čoraz zreteľnejšie sa dala cítiť jar. V nedeľu koncom februára Mišo vybehol v trenírkach do záhrady a dal si tam pár minút vojenskej rozcvičky. Zavesil sa na vetvu a prevrátil sa pomedzi ruky. Potom sa umyl v studenej vode, a keď sa utieral, povedal: „Nejako mi mohutnie ten zadok.“ Pľasla som ho po ňom celou dlaňou, až zjajkol. Mišo ma ohol, ako sa kedysi ohýbali zlí chlapci cez koleno, vyhrnul mi sukňu a tiež ma plesol po zadku. Dúfala som, že akcia bude mať pokračovanie, ale Mišo sa pustil do raňajok, a tie mu zabrali pol hodiny čistého času, a potom ho už nálada na pasovanie prešla. Tak som ustlala a vyvetrala, dala som do hrnca hovädzie mäso a išla som škrabať zeleninu.

Viem, že iné ženy sa neštítia manželom navrhnúť pomilovanie. Často sme o tom klebetili. Považovali by ma za naivnú, keby som im prezradila, že ja som sa o taký návrh nikdy nepokúsila... načo, napokon; Mišo musí sám vedieť, on musí chcieť prvý. A nebanujem, že som sa nikdy nepomýlila, vždy som vydržala, pokiaľ

nevyšla jasná iniciatíva od neho. Ale čo ak v istom veku musím začínať ja?

Keď žena príliš okato núka svoje telo, môže sa stať, že muž ju pomiluje zo súcitu. Bf. Ani len zo zvedavosti to nechcem skúšať. Ale sú vraj také typy, ktoré muža priam donútia, aby ich pomiloval, hrozia a vydierajú. Čo to musí byť za vášeň. Taký muž je úbohým pandr-lákom medzi ženinými nohami, teleso, pružina, stroj, baranidlo.

Stáva sa, že Mišo spí ako adut, a ja sa umáram. Darmo kašlem, prevraciam sa, chodím piť vodu. Každé také prebudenie vyvoláva v mužovi blaženosť, lebo si spomenie, ako dobre sme sa pomilovali. Inokedy spí tvrdo, lebo je unavený, od zúrivosti musím potom niečo jesť a piť, všetko mi padá z rúk, ráno sa to nedá upratať. Čím tichšie som sa chcela správať, tým viac vecí mi vypadlo z rúk. Tresnem o zem aj nejakú knihu, ak má na prebale ženu, ktorá netrpí. V zime je to hrozné, lebo musím sedieť vnútri. V lete vyjdem do záhrady, ak nie sú komáre.

Tieto príhody sú v posledných rokoch zriedkavejšie.

Keď ten tohoročný február nemal ani jeden mrazivý deň, naopak, v noci bolo teplejšie ako vo dne, strávila som jednu polnoc – to jest čas po polnoci, asi do štvrté na jednu, ako taká striga v kožuchu pod orechom. Išla som až k ceste. Na opačnej strane pod stromom tiež stál nejaký človek. Obaja sme znehybneli. Obzrela som sa, či mám za chrptom všetko v poriadku, a plánovala som, že naraz začnem utekať domov. Postava pod stromom by ma nedobehla, musela by preskočiť náš plot. Takto sme vydržali stáť desať minút, potom sa tá postava pohla, bol to nejaký muž iba v košeli. Išiel akoby nič dolu ulicou,

ani sa neobzrel. I ja som sa pobrala dnu a smiala som sa svojej ustráchanosti.

Dozvedela som sa, že to Marcel stál pod tým stromom. Napísal mi list.

„Drahá pani Uršula, rád by som sa niekedy s vami porozprával, ste mi veľmi sympatická. Viem, že ste veľa prežili. Moja matka hovorí, že Mišo Pátek je môj otec, ale že sa to nepriznalo, lebo sa báli vašej pomsty. Videl som vás stáť o polnoci pri plote. Myslel som, že niekam utekáte. Potom som po príchode domov napísal báseň o tom, aké to je - mať dve matky.“

Mala som veľké šťastie, že som list otvorila, hneď ako ho poštárka hodila do schránky. Mám zlý zvyk, že nechávam všetky listy aj s novinami na stole, lebo už som nedostala list možno desať rokov. (Katka z Ameriky píše na Mišovu adresu, píše to ako obom.)

Dostala som zimnicu a triašku, hlad a strach. Rýchlo som si prečítala list asi trikrát za sebou a potom spálila a popol zakopala.

Bože môj, diabol na mňa dýchol.

Ten Marcel sa zbláznil. Keby to vedela jeho matka! Nerobí si zo mňa žarty? To asi bude žart, možno sa na tom dohodli so svojou matkou, aby ma pred Mišom zhodili. V takom prípade by bolo najlepšie všetko povedať Mišovi. Chcú vedieť, ako budem reagovať. Aj keby som sa tomu chlapovi páčila, toľko rozumu môže mať, aby o tom netáral. Veď má sedemnášť rokov. To svedčí o jeho infantilite. Nemôže to byť normálne. Či sa ja môžem na takejto dedine priateľiť s nejakým mužom, že by si to nikto nevšimol? Prečo by sa dvaja ľudia rozprávali, keď sa nemajú radi, prečo by navádzovali kontakt? Dedina má pravdu, také priateľstvá svedčia o hriechu.

Vliezla som do vane, aby som sa vyhriala. Myšlienky vo mne vírili, miešali sa, nemali konca-kraja. Ako sa len upokojím? V zrkadle vidím rozhorúčenú červenú tvár, tep zrýchlený.

Vety z listu sa mi poplietli; už je zničený, už sa nikdy nemôžem dôkladne presvedčiť, či je písaný vážne.

Keby to nebol Marcel, určite by udalosť nebila do očí. S jeho matkou ozaj kedysi chodil môj muž, aspoň sa o tom dosť kedysi hovorilo. Ja som nič nevyšetrala, bolo mi to vtedy jedno. Neskôr mala aj dieťa a jasné, že každý ho prisúdil Mišovi. O alimentoch a vôbec o nejakom praktickom dosahu udalosti (pôrodu a pod.) sa v našej rodine nehovorilo, ani Marcelova matka sa neozvala. Kedysi som predpokladala, že otcom môže byť aj niekto iný. Mišo po čase prípad ani nespomenul. Teraz je chlapec zrejme uzrozumený s otcovstvom Miša Pátka, môjho manžela.

Ako ťažko mi bolo, keď prišiel z práce manžel. Nebolo v mojich silách tváriť sa normálne, a Mišo si to všimol. Povedala som, že mám horúčku. Zazdalo sa mi, že mu Marcel možno už niečo naznačil - nie, že ma, preboha, miluje, ale - že už by sa malo rátať s niečím, keď sa v dedine udomácní predstava, že Pátek je Marcelov otec. Možno chlapec už dlhšie vyvíja nejakú diplomaciu, možno sa s Mišom aj schádzajú, ba možno Mišo ich aj navštevuje. Čože by som ja proti tomu aj mala! Ale ak chlapec začne chodiť po zmierení aj sem, oriešok bude tvrďší. Bude musieť komunikovať aj so mnou. Prisvojí si ma ako inú matku, lepšiu a krajšiu. Jeho matka je odo mňa mladšia nanajvýš o rok.

Večer som zašla na pohotovosť. Dostala som lieky a PN, Mišo to zanesol do dimitrovky, kde robím. Keď som sa vyspala, začala som veci vidieť z inej strany. Ktorú som

minulý deň celkom opomenula, a táto stránka bola hrozivejšia.

Odhliadnuc od kalamity s otcovstvom, odhliadnuc od chlapcovej predstavy, že má hysterickú mamu, zostáva fakt, že sa zrejme zamiloval. Začala som mu veriť. Začala som ho ľutovať a rozmýšľať, čo v takom prípade musím ako človek - nie ako žena - urobiť. Taký cit nemožno likvidovať.

I ja som niečo také prežila, ešte sa k tomu možno dostanem. Mala som práve toľko rokov. Nepodarená láska ma celkom zničila, takže som zanevrela na mužov, až som sa stala takou chladnokrvnou, akou som bola tesne pred sobášom s prvým mužom Janom Hodžom. To bol rozvedený inžinier, uzmyslel si, že si ma vezme, bol o dvadsať rokov starší. Moje komplexy mu prišli vhod. Vzala som si ho a vec sa skončila tragicky. Nemala som nijaké skúsenosti s flirtami, a nejakým mileneckým dialógom, bola som úplne rozumová.

Ak je Marcelovo vzplanutie úprimné, mohol by mi pomôcť aj Mišo. Či sa už kedysi báli alebo nebáli hlavne mňa, ako píše Marcel, môžu mi dnes prezradiť všetko. Nielen ja, ale asi každý človek má predstavu, že svet je všade okolo neho, že sám je centrom sveta, pritom nemyslím na nejakú megalomániu. (Dnes sú už aj svetové moria pomenované podľa centra sveta, ako si ho pre seba určili Angličania - a tiež Blízky východ, Ďaleký východ, Juhovýchodná Ázia atď.) Marcel si ani neuvedomil, ako ma vyzdvihol, keď písal, že kvôli mne zamlčovali vlastné rodinné vzťahy, že teda môj muž je Marcelovým otcom. Keby som to prijala, lebo mi to lichotí, prospela by som aj nejakému kalnému mýtu, ktorý si vytvorila Mária Novotná, Marcelova matka, a ktorý asi prijal aj Mišo,

a teraz aj Marcel. Určite sa ma ani tak nebáli, ako sa predomnou hanbili, a hanbili sa aj pred dedinou.

Po týždni som nastúpila do práce. Vedela som, že Marcela stretnem v autobuse, a bála som sa. Vošla som a vidím, že sedí sám na prednom sedadle. Prekonala som sa. Pýtam sa: „Je tu voľné?“ Marcel sa odsunul, sadla som si, autobus vyrazil z centra, domov do Novej Vsi. „Dostali ste môj list?“ pýtal sa chlapec. Usmiala som sa: „Hej. Ďakujem ti. Si milý.“

Dúfala som, že rozhovor takto pomaly prejde do obyčajných vecí a možno sa vec definitívne uzavrie raz navždy.

Marcel povie: „Viete, celé tieto dni sú pre mňa úžasné. Stal som sa ateistom. Bol to úder, naraz v lese, za jednu hodinu. Potom som vám napísal list.“

„Ale o tom v liste nepíšeš,“ poviem; Marcel ma nepočúval; pokračoval ako vo vytržení, len potichšie.

„Ten môj Boh mi naraz zmizol. Naraz sa odo mňa oslobodil. Dosť som sa namodlil. Chcel som, aby urobil zázrak. A nie jeden. Najprv som sa, ako desaťročný, modlil, aby sa mama vydala. Potom, vlani, som videl, ako mi umrel bratranec Jožko Havel, veď ste ho poznali. Sedel som pri ňom celé dni a modlil som sa s inými, aj keď už bol v bezvedomí. Umieral doma, poslali ho z nemocnice. Všetky tetky vedeli, že sa modlím opačne ako ony. Ony sa modlili, aby mal ľahkú smrť. Keď zomrel, jeho strýko povedal: „Bože, ďakujem ti, bol to chudáčik. Ale ja som chcel, aby ho Boh náhle vyliečil.“

„A za to si sa na Boha nahneval?“ pýtam sa.

Marcel stisne zuby, povie: „Nie, čo si to myslíte? Ateistom som sa stal logickým postupom. Poznáte dialektický materializmus? Iste, veď ste inžinierka, mučili vás

tým na škole. Ale ja myslím ozajstný materializmus, nie učebnicu. A predtým som čítal aj iné veci.“

„Ktoré?“ pýtam sa. Marcel sa obzrel, akoby sa bál, pošepol:

„Ale, aj Lenina. Materializmus a empiriokriticizmus. Ale je to ťažké a nie proti katolíkom. To by bolo pre Dostojevského. Proti Dostojevskému, možno. Pre mňa nie. Ja som prišiel na veľa vecí sám. Domyslel som mnohé. Bolo by to dobré aj napísať. Raz to napíšem. Na rok, po maturite, by som šiel na filozofiu a tam sa tým budem zaoberať. Nevieť, ako pozeráte na veci vy. Nechodíte do kostola...“

„Nie, v detstve som chodila. Ale tvoja mama ma kedysi nahovárala, aby som sa modlila.“

„Modlíte sa? Nemusíte mi odpovedať, možno ani nie, lebo to sa treba naučiť. Na to nepríde človek sám.“

To ma prekvapilo. Pýtam sa: „Prečo?“

„Prečo? Museli by ste poznať trocha dejiny náboženstiev. Je to vec tradícií. Teológia sa vždy opiera o nejakého zakladateľa, ale aj o tradície toho náboženstva, z ktorého zakladateľ vyšiel. Rozumiete. Kristus bol Žid. K tomu, čo povedal, sa pridalo hodne židovského. Ľudia sa vedeli modliť aj pred Kristom. On vymyslel Otčenáš. Inak, krásna modlitba. Je v nej všetko. Nič už sa viac netreba modliť. Vyznáte vieru: poviete Otče môj, ktorý si na nebesiach. Rozumiete. Potom prosíte, aby vás neuviedol do pokušenia, a tak ďalej. Viete otčenáš?“

„Už by som ho aj zabudla. Priznám sa, zabudla som,“ poviem.

Do autobusu nastúpili ďalší cestujúci. Marcel bol spokojný, keď nevidel nikoho staršieho, už sa chystal prepustiť miesto. Po chvíli povedal: